

Når flytter de unge hjemmefra?

Å flytte hjemmefra er ofte det første steget i overgangen fra ungdom til voksenalder. Det er et skifte til et mer uavhengig liv, enten i et studentkollektiv, egen hybel eller samboerskap. Alderen for oppbruddet har endret seg lite siden 1950-tallet, og oppvekststedet betyr fortsatt mye for tidspunktet. Sentrale kommuner har størst tiltrekningskraft på unge mennesker. Kvinner som tar høyere utdanning, flytter senere enn andre.

I de fleste norske studier av oppbrudd fra oppveksthjemmet er det funnet små forandringer i alder ved utflyttingen for de kullene som er født fra og med 1950-tallet (Gulbrandsen 2002, Hellevik 2005). De aller fleste unge voksne har brutt opp fra foreldrehjemmet innen første halvdel av tjuetårene. Ved fylte 25 år er det bare en liten andel som fortsatt bor sammen med foreldrene.

Når vi her ser på flytting hjemmefra med utgangspunkt i LOGG 2007 (se tekstboks), bekreftes disse funnene. Vi får i tillegg anledning til å se på yngre fødselskull, slik at de siste tendensene blir synlige. En mye brukt indikator for denne typen analyser er medianalderen – det vil si den alderen når halvparten av et bestemt gruppe, for eksempel et fødselskull, har flyttet hjemmefra. Figur 1 gir en oversikt over utviklingen av medianalderen ved flytting hjemmefra for personer født mellom 1950 og 1984.

Tallene bekrefter at endringene gjennom de siste tiårene har vært veldig små. For kvinner er medianalderen noe høyere for kullene født etter 1955, men fortsatt hadde over halvparten av alle unge kvinner flyttet hjemmefra når de var rundt 19 år. For menn er medianalderen litt høyere enn for kvinner. Denne forskjellen bekreftes i andre undersøkelser og er rapportert fra alle de europeiske landene der dette er studert (Gulbrandsen 2002: 39).

Den første utflyttingen betyr mye ...

Sammenlignet med funn fra tidligere studier ligger medianalderen i LOGG-data litt lavere (Gulbrandsen 2002, Sandlie 2008). Årsaken til dette er at LOGG bare omfatter den første flyttingen hjemmefra og ikke den såkalt endelige utflyttingen. Fra tidligere undersøkelser vet vi at en ganske stor andel av de unge flytter ut i flere trinn (Texmon 1994: 12). Som mange andre hendelser i livsløpet er flytting hjemmefra reversibel. Dette betyr også at man egentlig ikke vet når en person har flyttet ut for siste gang. Så lenge foreldrene lever, kan man i prinsippet flytte tilbake til dem. Men hvis vi er interessert i de

Flytting hjemmefra i LOGG 2007

Alle personer har fått et spørsmål om tidspunkt for første flytting hjemmefra. De som verken bodde med mor eller far på intervju tidspunktet, ble spurt om når de hadde flyttet for første gang. Bodde de hjemme med begge eller en av foreldrene, ble de spurt om de noen gang hadde flyttet fra dem. Som flytting gjelder at man har bodd i minst tre måneder atskilt fra sine foreldre. Ellers er det intervjupersonen som bestemmer definisjon av flytting. Utgangspunkt for artikkelen er svar fra 4 515 menn og 4 790 kvinner født mellom 1950 og 1984.

Lars Dommermuth

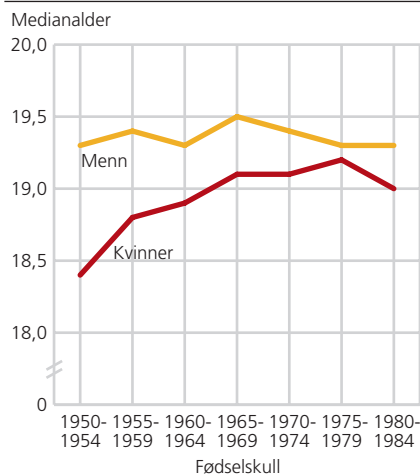
Studien av livsløp, generasjon og kjønn (LOGG)

LOGG 2007 er en nasjonal undersøkelse gjennomført av Statistisk sentralbyrå og forskningsinstituttet NOVA. Undersøkelsen består av den internasjonale studien Generations and Gender Survey (GG5) og andre runde av den norske studien Livsløp, aldring og generasjon (NorLAG). For nærmere beskrivelse, se første artikkel i dette nummeret av Samfunnsspeilet, 1/2009.



Lars Dommermuth er sosiolog og forsker i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for demografi og leveårsforskning. (ldo@ssb.no)

Figur 1. **Medianalder ved flytting hjemmefra for menn og kvinner, etter fødselskull**



¹ Den alder da halvparten av en gruppe, f.eks. fødselskull, har flyttet hjemmefra.
Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

unge voksnes liv og deres behov på boligmarkedet, er den første utflyttingen hjemmefra en viktig indikator.

Figur 1 viser også at aldersforskjellen mellom kvinner og menn har minket over tid. Årsaken er at selve grunnen til å forlate foreldrehjemmet har forandret seg i løpet av de siste tiårene. Tidligere flyttet mange direkte sammen med en partner, og i de fleste parforhold er kvinner yngre enn menn. I dag er samlivsinngåelse ikke lenger hovedgrunnen til flytting hjemmefra. I stedet er utflytting ofte knyttet til start av utdanning eller arbeid (Texmon 1996: 97). Alderen ved disse milepælene er mer lik for menn og kvinner enn før.

... og oppvekst påvirker flyttemønsteret

Et annet spørsmål er hva som påvirker tidspunktet for flytting hjemmefra. For å gi en aktuell beskrivelse begrenser vi oss til de personer som har forlatt foreldrehjemmet etter 1980 og fram til i dag. Dette er kvinner og menn som er født mellom 1965 og 1984.

En del viktige faktorer finner vi rundt oppveksthjemmet. Det kan være kjennetegn ved den individuelle familien eller ved regionen man har bodd i. For det første finner vi at unge voksne som har vokst opp med begge foreldrene, flytter senere ut enn de som bare har bodd med enten mor eller far. Medianalderen for den første gruppen ligger ved 19,3 år og for den siste ved 18,9 år.

Også landsdelen der de unge voksne har bodd mesteparten av tiden fram til de fylte 15 år, kan ha betydning for alderen ved flytting fra foreldrehjemmet (tabell 1).

Personer som har vokst opp i Nord-Norge, har med 18,3 år den laveste medianalderen, mens de som har vokst opp i Oslo og Akershus, flytter forholdsvis sent ut. Også disse regionale forskjellene gjenspeiler at utflytting ofte er knyttet til utdanning eller arbeid. Spesielt i Oslo og Akershus finnes det mange muligheter, og de unge voksne som har vokst opp der, trenger ikke å flytte hjemmefra for å bruke disse mulighetene. Også de som har bodd utenfor Norge mesteparten av livet fram til de fylte 15 år, flytter forholdsvis sent ut.

Tabell 1. **Medianalder ved flytting hjemmefra, etter opprinnelig landsdel (fødselskull 1965-1984)**

Landsdel	Medianalder (År)
Alle	19,3
Oslo og Akershus	19,8
Hedmark og Oppland	19,2
Sør- og Østlandet	19,4
Agder og Rogaland	19,3
Vestlandet	19,1
Trøndelag	19,1
Nord-Norge	18,3
Ikke i Norge	19,8

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Tabell 2. **Medianalder ved flytting hjemmefra, etter oppvekstkommunes sentralitet (fødselskull 1965-1984)**

Sentralitet	Medianalder (År)
Alle	19,3
Minst sentrale kommuner	18,1
Mindre sentrale kommuner	18,9
Noe sentrale kommuner	19,2
Sentrale kommuner	19,5

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

De som ikke bor sentralt, flytter tidlig ...

Enda større er forskjellene når vi ser på sentralitet for kommunen (se tekstboks for definisjon) der man hadde sitt oppveksthjem (Statistisk sentralbyrå 2008).

De som vokser opp i de minst sentrale kommunene, flytter tidligere ut enn de som vokser opp i sentrale kommuner (tabell 2). Antageligvis skyldes den lave medianalderen på rundt 18 år når det gjelder dem som kommer fra de minst sentrale kommunene, manglende muligheter for videregående utdanning ved hjemstedet.

Hvis vi tar i betraktning hvor de unge voksne bor på tidspunktet for spørreundersøkelsen, blir forskjellene etter sentralitet enda viktigere. Tabell 3

Sentralitet

Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet sett i forhold til tettsteder av ulik størrelse. For å beskrive de muligheter befolkningen i en kommune har for arbeidsreiser til ett eller flere av disse tettstedene, har en inndelt kommunene i fire sentralitetsnivåer (Statistisk sentralbyrå 2008).

viser prosentvis fordeling etter oppvekstkommunens sentralitet og sentralitet til nåværende bostedskommune.

Flertallet av de unge voksne bor i en like sentral kommune nå som i oppveksten, viser tabell 3. Rundt halvparten av dem som bodde i en av de minst sentrale kommunene, mindre sentrale eller noen sentrale kommuner, bor også senere i en lignende kommune. For de som har vokst opp i en av de sentrale kommunene, er stabiliteten enda større; over 90 prosent bor i den samme eller en lignende by.

... og helst til en storby

Hvis man flytter, går det stort sett bare en vei: til en mer sentral kommune. Fire av ti som har vokst opp i en av de minst sentrale kommunene, bor i en mer sentral kommune i dag. Den sterkeste tiltrekningskraften har de mest sentrale kommunene. Rundt en tredjedel som har vokst opp i mindre sentrale kommuner, flytter dit. Og bare under 8 prosent av dem som har vokst opp i en sentral kommune, flytter til en mindre sentral kommune.

Jo høyere utdanning, jo senere flytter kvinner

Har utdanningsnivået noen sammenheng med tidspunktet for flytting fra oppveksthjemmet? Vi ser her over tid på den høyeste fullførte utdanningen og medianalderen ved flytting hjemmefra. For å unngå altfor små grupper tar vi utgangspunkt i 10-års fødselskull. De som er født mellom 1980 og 1984 blir tatt ut av denne analysen, fordi en stor del av dem ennå ikke har fullført utdanningen (tabell 4).

For kvinner er mønsteret klart og tydelig. Jo høyere utdanningen er, desto senere flytter de ut. Dette gjelder for alle fødselskull. De med lav utdanning er tidlig ute i arbeidslivet og har kanskje i tillegg en samlivsinngåelse som grunnlag for å flytte fra foreldrene. De med høyere utdanning venter lenger,



Tabell 3. Flyttemønstre, etter sentralitet. Fødselskull 1965-1984. Prosent

Oppvekstkommunes sentralitet	Bostedskommunes sentralitet			
	Minst sentrale kommuner	Mindre sentrale kommuner	Noe sentrale kommuner	Sentrale kommuner
Minst sentrale kommuner	59,3	3,7	8,0	29,0
Mindre sentrale kommuner	5,8	49,4	6,7	38,1
Noe sentrale kommuner	5,0	1,4	59,0	34,6
Sentrale kommuner	2,4	0,9	4,1	92,6

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

Tabell 4. **Medianalder ved flytting hjemmefra, etter utdanning for tre fødselskull**

	Menn		
	Grunn-skole	Videre-gående skole	Univer-sitet/høg-skole
1950-1959	19,3	19,3	19,4
1960-1969	19,6	19,5	19,4
1970-1979	19,2	19,5	19,3
	Kvinner		
	Grunn-skole	Videre-gående skole	Univer-sitet/høg-skole
1950-1959	18,3	18,5	19,1
1960-1969	18,2	18,8	19,3
1970-1979	18,4	19,0	19,3

Kilde: LOGG 2007, SSB og NOVA.

enten fordi de ikke har nok egne ressurser til å etablere seg selv, eller fordi det for en del av dem ikke er nødvendig å flytte ut for å ta den utdanningen de ønsker.

For menn er virkningen av utdanning mindre entydig. Selv om de lavest utdannede begynner tidligere å jobbe, flytter de ikke tidligere ut, men har omtrent den samme medianalderen som de andre utdanningsgruppene. Det er mulig at en god del blant menn med lav utdanning har utsatt flytting hjemmefra, fordi de i mindre grad har hatt en partner å flytte sammen med. Fra andre analyser ser vi, spesielt blant lavutdannede menn, at en del er uten partner (Dommermuth mfl. 2009). For å forstå forskjellige virkninger av utdanning for kvinner og menn her er det nødvendig å se nærmere på selve grunnen til flytting hjemmefra. I en videregående analyse med LOGG-dataene vil det bli mulig å se i hvilken grad flytting hjemmefra faller sammen med andre hendelser, som utdanning, arbeid eller samlivsinngåelse.

Andre grunner til oppbrudd enn før?

Vi finner over tid, bare små endringer i alderen ved flytting hjemmefra men trolig har grunnene til at unge mennesker forlater oppveksthjemmet, forandret seg. Dette bør belyses ved mer omfattende analyser, blant annet fordi det i planleggingsarbeid er nyttig å vite om de unge flytter på grunn av en samlivsinngåelse, eller om det er blitt vanlig at de etablerer seg på egen hånd.

Et viktig funn er at de store byene har stor tiltrekningskraft på de unge i etableringsfasen. Dette resultatet samsvarer med tidligere registerbaserte studier av ungdommens flytting (Sørli 2003). Også dette er noe man bør ta hensyn til i boligplanlegging.

Referanser

- Dommermuth, Lars, Turid Noack og Kenneth Aarskaug Wiik (2009): Gift, samboer eller bare kjæreste, *Samfunnsspeilet 1*, 2009, Statistisk sentralbyrå.
- Gulbrandsen, Lars (2002): Aldri har det vært så ille som akkurat nå. Om norsk ungdoms utflytting fra barndomshjemmet og etablering i egen bolig, *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2: 33-50.
- Hellevik, Tale (2005): *På egne ben. Unges etableringsfase i Norge, NOVA-Rapport*, 22, Oslo: NOVA.
- Statistisk sentralbyrå (2008): «Standard for sentralitet – Sentralitet 2008», <http://www3.ssb.no/stabas/Items-Frames.asp?ID=5285601&Language=nb>
- Sandlie, Hans Christian (2008): *To må man være. Om ungdoms boligetablering på 1990-tallet, NOVA-Rapport 9*, Oslo: NOVA.
- Sørli, Kjetil (2003): «Bosetting, flytting og regional utvikling», i Frønes, I mfl.: *Det norske samfunn*, (4. utg.), Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Texmon, Inger (1994): Ut av redet – utflytting i flere trinn, *Samfunnsspeilet 2*, 1994: 9-15, Statistisk sentralbyrå.
- Texmon, Inger (1996): «På egne ben – flytting fra foreldrehjemmet», i Brandth, B. mfl.: *Familie for tiden. Stabilitet og forandring*, Tano: Aschehoug.